

Jumalateenistus Nõos P, 19.05.24 kell 11.00, I nelipüha

Lektsioonid: Ap 2:1–13; Jh 3:16–21

Pihikõne: Lk 12:10

Jutlus: Jl 3:1–5

Laulud: 394 (1–3); 128 (1–2, 3); 127 (1–4); 302 (1–3)

Ja pärast seda sünnib, et ma valan oma Vaimu kõige liha peale. Siis teie pojad ja tütreid hakkavad ennustama, teie vanemad uinuvad unenägusid nähes, teie noored mehed näevad nägemusi. Ja neil päevil valan ma oma Vaimu ka sulaste ja teenijate peale. Ma annan tunnustähti taevas ja maa peal, verd ja tuld ja suitsusambaid. Päike muutub pimedaks ja kuu vereks, enne kui tuleb Issanda päev, suur ja kardetav. Ja sünnib, et igaüks, kes hüüab appi Issanda nime, pääseb. Sest Siioni mäel ja Jeruusalemmas on pääste, nii nagu Issand on öelnud; ja pääsenute hulgas on need, keda Issand kutsus.

Tänase jutluse aluseks on prohvetisõna, mille rõhuasetus on Vaimu väljavalamine kõige liha peale ehk kõigi inimeste peale. See Vaimu väljavalamine toob kaasa nähtava ja rabava muutuse: inimesed elavad läbi vaimseid asju ja hakkavad neid elavalt väljendama.

VT prohvet Joel kõneleb seda ettekuulutusega ega ei ütle, millal see kõik sünnib. Kuid apostel Peetrus kasutab sedasama Joeli ettekuulutust oma sütitavas kõnes pärast Püha Vaimu väljavalamist Kristuse kogudusele Jeruusalemmas, millest lugesime altarist. Ta ütleb, et see, mis juhtus – et inimesed hakkasid rääkima võõrastes keeltes, mida nad varem ei osanud – polnud mingi alkoholiuimas sonimine, vaid see ongi prohvet Joeli ettekuulutuse teokssaamine.

Võtame siis kokku, mis tol päeval I sajandi kolmandal aastakümnel Jeruusalemmas juhtus. Jeesuse jüngrid olid juutide pühal, nelipühal ühes ruumis koos. Järsku langesid nende peale kohisedes tulekeeled, mille tagajärjel nad hakkasid kõnelema teisi keeli. Võib-olla toimus see samas ruumis Siioni mäel, kus oli varem toimunud ka Püha Öhtusöömaaeg ning Jeesuse ülestõusmisjärgne ilmumine oma jüngritele. Igatahes oli seal naabruses palju rahvast, kes kuulsid jüngerid järsku oma emakeelt kõnelevat. Oli inimesi, kes ei osanud seda muuga seletada kui joobnudolekuga.

Ja siis toob apostel Peetrus hämmastunud rahvahulgale selguse. Ta kõneleb kuulajaile Jeesusest, kes hiljaaegu on Jeruusalemma lähistel risti löödud ja näitab VT põhjal, et just tema oli Messias ehk Jumala Poeg, keda juudid olid tegelikult sajandeid oodanud. Ja ütleb lõpuks Ap 2:32–33: „Sellesama Jeesuse on Jumal üles äratanud surnuist, meie kõik oleme selle tunnustajad. Et ta nüüd Jumala parema käega on ülendatud, siis ta on saanud Isalt Püha Vaimu, nagu oli tõotatud, ning on selle välja valanud; seda teie nüüd näete ja kuuletegi.“ Seega ei jäta Peetrus kuulajaile mingit kahtlust, et juhtunu taga on kõigeväeline Jumal, kes tänu oma Poja, Jeesuse Kristuse lunastustööle on andnud inimestele imelise vaimse väe – Püha Vaimu.

Seda, mis on vaim, teab intuitiivselt igaüks – miski, mida pole näha, kuid mis toimib sellegipoolest ja mille toimimine on inimestele hoomatav. Vaime on igasuguseid: on kurjad vaimud ja head vaimud, kohavaim, ajavaim, majavaim. Vaim, mis tuleb peale loovisikuile ja tekitab neis inspiratsiooni. Ja nii edasi. Keegi arvatavasti pole nii veendunud materialist, et ta ei usu kasvõi pisutki vaimse maailma olemasolusse.

Kuid Püha Vaim, kellest Peetrus ja pärast teda ka teised apostlid ning kirik kuni tänaseni kõnelevad, on midagi erilist. Taani teoloog Regin Prenter ütleb, et Püha Vaim erineb teiste religioonide vaimust ja filosoofide vaimust just selle poolest, et ta on seotud Kristusega. Ja epiteet „Püha“ viitab justnimelt Kristuse Vaimule, sellele Vaimule, kellest Jeesus räägib nt Jh 14:16j: „Ja ma palun Isa ja ta annab teile teise Lohutaja, et tema oleks teiega igavesti: Tõe Vaimu, keda maailm ei saa võtta vastu, sest ta ei näe teda ega tunne teda ära. Teie tunnete tema ära, sest ta jääb teie juurde ja on teie sees.“

Seega klapib Joeli ettekuulutus sadu aastaid enne Jeesuse tulekut ja selle ettekuulutuse tõelisuseksaamine Jeruusalemmas I sajandil pKr väga hästi Jeesuse töötusega Vaimust, kes taevaliku väena hakkab toimima oma jüngrites.

Püha Vaimu ülesanne on tuua maailmale selgus Jumala tahte kohta ja ühtlasi suunata Jeesuse jüngerite – ehk siis kristlaste – meeled Jumala poole. Jeesus ütleb oma lahkumiskõnes jüngerile Jh 16:8–11: „Ja kui ta [Püha Vaim] tuleb, siis ta toob maailmale selguse patu kohta ja õiguse kohta ja kohtu kohta: patu kohta, et nad ei usu minusse; õiguse kohta, et ma lähen Isa juurde ja teie ei näe mind enam; kohtu kohta, et selle maailma vürst on süüdi mõistetud.“ Seega ei luba Püha Vaim Jumala ilmutust, lihakssaamist Jeesuses Kristuses kuidagi hägustada ega alavääristada, rääkimata unustamisest.

Lisaks sellele lohutab Jeesus jüngerid ja ütleb: „Aga kui tema, Tõe Vaim, tuleb, juhib ta teid kogu tõesse, sest tema ei räägi iseenesest, vaid ta räägib, mida kuuleb, ja ta kuulutab teile tulevase asju.“ Tänu Pühale Vaimule suudame me mõelda ja uskuda surnute ülestõusmisse ja igavesse ellu. Ja kuna ütleme oma usutunnistuses „Mina usun Pühasse Vaimusse, üht püha kristlikku Kirikut, pühade osadust, pattude andeksandmist, ihu ülestõusmist ja igavest elu“, siis seostame Püha Vaimu tööga ka kristlaste kogu, kelle liikmed me oleme ja kelle pea on Ülestõusnud Kristus, ehk kirikut. Seostame kõikide elavate ja juba ka surnud kristlaste nähtamatut liitu. Seostame pattude andeksandmist, sest just Püha Vaim annab meile väe alanduda kahetsedes Jumala ette ja oma patud andeks paluda. Me seostame Püha Vaimuga ka sakramente ehk Jumala otsest toimimist läbi mateeria – ristimist ja armulauda. Me seostame Püha Vaimuga Jumala sõna, Piiblit, mis ilma Vaimuta oleks tühipaljas trükisõna – alles Vaim muudab selle elavaks ja selle läbi kõnetab Jumal meid ning meie selle sõna läbi kõneleme Jumala viisil üksteisega. Ja muidgi seostame Püha Vaimuga ka inimlikke voorusi, mis muudavad inimese kauniks ja Kristuse-näoliseks (Gl 5:22j): „armastus, rõõm, rahu, pikk meel, lahkus, headus, ustavus, tasadus, enesevalitsus.“

Seda loetelu, mida kingib meie ellu Püha Vaim võiks veel pikalt jätkata. Kuid tahaksin siiski veel korraks tagasi tulla meie tänase jutlusealuse prohvetisõna juurde. Seal räägitakse esmalt küll Püha Vaimu väljavalamisest, kuid jätkatakse vahetult näiliselt hoopis teisel teemal: suurest ja kardetavast Issanda päevast, mil „päike muutub pimedaks ja kuu vereks“. Kuid see seostamine pole juhuslik, sest need kaks asja – Püha Vaim ja Issanda päev – on omavahel tihedalt seotud.

Sellele viitab ju ka apostel Peetrus oma nelipüha-jutluses Ap 2. Kui ta on oma selgitava kõne ümbritsevale rahvahulgale lõpetanud, ütleb jutustaja Luukas (Ap 2:37): „Seda kuuldes löikas see neile südamesse ja nad ütlesid Peetrusele ja teistele apostlitele: "Mida me peame tegema, mehed-vennad?"“ Ja Peetrus vastab: „Parandage meelt ja igaüks teist lasku ennast ristida Jeesuse Kristuse nimesse oma pattude andekssaamiseks, ning siis te saate Püha Vaimu anni. Sest see töötlus on antud teile ja teie lastele ning kõikidele, kes on eemal, keda iganes Jumal, meie Issand, enese juurde kutsub.“

Siit kumab läbi just seesama mõte, mis prohvet Joelilgi: evangeeliumi õnnestunud kuulutuse järel peabki inimene leidma end küsimuse eest: mida ma nüüd pean tegema. (Ei saa jätta märkimata, et küsimus „mida ma pean tegema?“ on üks neljast filosoofia põhiküsimusest saksa klassikalise filosoofia suurkujul Immanuel Kantil, kelle 300. sünniaastapäeva 22.04.24 tähistasime!). Kui inimene tunneb, et Jumal on ta südame haaranud, siis on ta saanud sellele küsimusele vastuse: ta peab pöörduma Jumala poole ja laskma end ristida. Kui ta seda ei tee, siis ei jää ta Issanda päeval püsima. Küsimus on elus ja surmas, mitte vähemas.

Ja tähelepanu väärib ka mõte, mida kasutab nii Joel kui ka Peetrus: pääsevad kõik, kes on Issanda kutsutud, kuid mitte kõik pole Issanda kutsutud.

Aga mida see kutsumine tähendab? Kutsutud on kõik, kelle kõrvu on kostnud Kristuse kiriku sõnum, mille nii hästi kokku võtab juba Peetrus: „Parandage meelt ja igaüks teist lasku ennast ristida Jeesuse Kristuse nimesse oma pattude andekssaamiseks.“ Meie rahvas siin Maarjamaal on seda kuulnud lakkamatult juba vähemalt 800 aastat ja kindlasti rahvakeelsena pärast usupuhastust juba 500 aastat.

Ja nõnda kõlab täna nelipühal, lisaks koguduse tänapalvetele Püha Vaimu eest ka üleskutse: päästke ennast Issanda päeva eest! Või nagu ütleb apostel Paulus 2Kr 6:2: „Ennäe, nüüd on ülisoodus aeg! Ennäe, nüüd on päästepäev!“ Ja 2Kr 5:20: „Andke endid lepitada Jumalaga!“

Ärgu keegi kartku: just Püha Vaim annab meile vastuse meie inimeseksolemise saladusele, aitab meil püsida usuteel püsida ja kannab meid võiduka lõpuni – igavese eluni! Aamen.